

משמר הסביבה

19/06/2007, ג' תמוז תשס"ז

דבר המערכת

אנו שמחים להגיש לכם את הגיליון השלישי לשנת תשס"ז של "משמר הסביבה". עיתון אלקטרוני זה הוא פרי שיתוף הפעולה בין "חיים וסביבה" - ארגון הגג של ארגוני הסביבה בישראל והקליניקה לפרקטיקה ומדיניות סביבתית בפקולטה למשפטים באוניברסיטת בר-אילן.

בגיליון זה נציג בפניכם הצעות חוק סביבתיות הנמצאות בשלבי חקיקה שונים בכנסת, וכן את דיוני ועדת הפנים והגנת הסביבה בהם עלו לאחרונה נושאים כגון הצעת חוק אוויר נקי לישראל ותיקון לחוק שמירת הסביבה החופית. לסיום נציג כתבה אודות פרויקט של חינוך סביבתי בבתי ספר חרדיים, המתבצע על ידי תלמידי הקליניקה לפרקטיקה ומדיניות סביבתית בפקולטה למשפטים באוניברסיטת בר אילן.

נשמח לשמוע את תגובותיכם, ולקבל הצעות לנושאי כתיבה לגיליונות הבאים. ניתן ליצור קשר עימנו בדוא"ל: envclinic@gmail.com.

בהנאה,

משואה גרין ואלעד דרוקמן, עורכים

<p>סמנכ"ל ארגון חיים וסביבה : נאור ירושלמי</p>	<p>חיים וסביבה, ארגון הגג של ארגוני הסביבה בישראל</p>	<p>הפקולטה למשפטים</p>	<p>הקליניקה לפרקטיקה ומדיניות סביבתית</p>	<p>צוות מורי הקליניקה : עו"ד חנן מנדל (מנחה הפרוייקט), עו"ד אתי רוזנבלום, ד"ר אורן פרז</p>
<p>naor@sviva.net</p>	<p>sviva@sviva.net, www.sviva.net</p>	<p>אוניברסיטת בר אילן, רמת גן, 52900</p>	<p>envclinic@gmail.com, www.envclinic.org.il</p>	<p>mandelh@mail.biu.ac.il etyros@gmail.com perezo@mail.biu.ac.il</p>

הצעות חוק חדשות**הצעת חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב] (תיקון – תגמולים למתנדבים, הגנת הסביבה ושמירת הטבע), התשס"ז – 2007**

את הצעת החוק יזם ארגון "חיים וסביבה" - ארגון הגג של ארגוני הסביבה בישראל, והיא הוגשה על ידי חה"כ **זבולון אורלב** (איחוד לאומי-מפד"ל). חוק הביטוח הלאומי מבטיח את זכאותם של מתנדבים לכיסוי ביטוחי, אם נפגעו תוך כדי פעולת התנדבות, בהתאם לתנאים המפורטים בחוק. החוק מגדיר מיהו "מתנדב" על פי רשימה של תשעה תתי-סעיפים הכוללים פעילות ציבורית, רפואית, אבטחה, כבאות ועוד.

על פי החוק הקיים, המתנדבים בארגונים הפועלים להגנת הסביבה ושמירת טבע אינם מכוסים בביטוח הלאומי במקרה פגיעה. לאחר שנים רבות של דיונים עם המוסד לביטוח לאומי, נועדה הצעת החוק החדשה לתקן עיוות זה בחוק.

לעיון בהצעת החוק – [לחצו כאן](#).

הצעת חוק סביבה חינוכית בריאה, התשס"ז - 2007

הצעת חוק חדשה של ח"כ **עמי אילון** (עבודה-מימד) ו**דב חנין** (חד"ש) נועדה להגן על ילדים מפני חשיפה למפגעים

סביבתיים בסביבת הלימודים שלהם. מחקרים שנערכו מצביעים על העובדה, כי ילדים מהווים אוכלוסייה בסיכון גבוה למזהמים סביבתיים. ישנו קשר ברור בין מחלות שונות, כולל שינויים גנטיים, הנגרמים בשל חשיפה מתמשכת ומצטברת גם בריכוזים נמוכים, למזהמי אוויר, כימיקלים וקרינה בגילאים הקריטיים עד לגיל ההתבגרות.

הצעת החוק קובעת את זכותם של ילדים ללמוד בסביבה חינוכית בריאה, וקובעת סטנדרטים בסיסיים, המקובלים בעולם המערבי, לשמירה על סביבה כזו, כמו גם הסדרים ארגוניים לביצוע הוראות אלה. הצעת החוק מתבססת על עיקרון "הזהירות המונעת" (Precautionary Principle), לפיו במקום שיש חשש להתקיימותו של נזק בריאותי וסביבתי בלתי הפיך, גם במצב של חוסר ודאות מדעית, חלה חובה למנוע מצב זה מלהתרחש. הצעת חוק דומה בעיקרה הונחה על שולחן הכנסת השש-עשרה על ידי ח"כ **לאה נס (ליכוד)**.

לעיון בהצעת החוק – [לחצו כאן](#).

לעיון בחוות דעת בנושא "הרגישות הבריאותית של ילדים: מחקר השוואתי והמלצות מדיניות" שנכתב ע"י הקליניקה לפרקטיקה ומדיניות סביבתית עבור "הקואליציה לבריאות הציבור" - [לחצו כאן](#).

”משמר הסביבה”, מאי 2007

הצעת חוק הגבלת עישון במקומות ציבוריים (תיקון מספר 2) (מניעת העישון במקומות ציבוריים והחשיפה לעישון), התשס”ז - 2007.

קבוצה של חברי ועדת הכלכלה הגישה הצעת חוק אשר נועדה להרחיב את חוק הגבלת עישון במקומות ציבוריים. התיקונים המרכזיים בהצעת החוק הנם: הרחבת האיסור על עישון לכל מוצרי הטבק למיניהם ולא רק ”סיגריה, סיגריליה, סיגר ומקטרת”, כפי שמופיע בנוסח החוק היום; הוספת סעיף הקובע את חובתו של מחזיק מקום ציבורי להורות למעשן לחדול מהעישון או לנקוט באמצעים סבירים למניעת העישון במקום; כמו-כן מוצע לבטל כליל עישון בבית קולנוע (מבלי לייעד מקום מיוחד לכך) ולהעלות באופן ניכר את הקנסות על עישון במקום ציבורי.

חברי הכנסת שיזמו את ההצעה הם ח”כ גלעד ארדן (ליכוד), ח”כ יואל חסון (קדימה), ח”כ צחי הנגבי (קדימה), ח”כ יובל שטייניץ (ליכוד), ח”כ דני יתום (עבודה-מימד), ח”כ יוסי ביילין (מרצ), ח”כ עמי אילון (קדימה) וח”כ רונית תירוש (קדימה). ההצעה תועלה להצבעה בקריאה ראשונה כבר במושב הנוכחי של הכנסת.

לעיון בהצעת החוק המלאה [לחץ כאן](#)

הצעת חוק הרשויות המקומיות (אכיפה סביבתית - סמכויות פקחים), התשס”ז - 2007

הצעת החוק של ח”כ דב חנין (חד”ש) מעניקה לרשויות המקומיות יכולת למנות פקחים מטעמה אשר יהיו בעלי סמכויות אכיפה של חוקים המנויים בתוספת להצעת החוק. המדובר באכיפה של חוקים סביבתיים כגון חוק למניעת מפגעים והחוק לשמירת הנקיון. במטרה להגביר את האכיפה של חוקים אלו, מוצע כי הרשות המקומית תוכל לאכוף אותם ללא צורך בקביעה של תקנות עזר מיוחדות לשם כך, אלא באמצעות הסמכה המותרת על ידי חקיקה ראשית. התמריץ לאכיפה של החוקים על ידי הרשות המקומית (ולא על ידי רשויות החוק המרכזיות) יהיה בהעברת הקנסות הנגבים ע”י הפקחים על החוקים הסביבתיים ישירות לקופתה. ההצעה ממתינה לקריאה טרומית.

לעיון בהצעת החוק [לחצו כאן](#).

"משמר הסביבה", מאי 2007

הצעת חוק רישוי עסקים (תיקון – הטלת קנס בגין עבירות על תקנות איכות הסביבה), התשס"ז-2007

הצעת החוק הוגשה על ידי חברי הכנסת **דוד רותם** (ישראל ביתנו), **אריה אלדד** (איחוד לאומי-מפד"ל), **עתניאל שנלר** (קדימה) ו**אורי אריאל** (איחוד לאומי- מפד"ל) ומטרתה להגביר את האכיפה של חוק רישוי עסקים. חוק רישוי עסקים מסמיך את השר להגנת הסביבה להתקין תקנות להבטחת איכות נאותה של הסביבה ולמניעת מפגעים ומטרדים בעסקים.

כיום, העונש הקבוע בחוק על אי קיום התקנות הוא מאסר של עד 18 חודשים. בפועל, עונש זה איננו ממומש על ידי בתי המשפט, ועל כן היכולת להרתיע עבריינים קטנה. בהצעת החוק מוצע כי העונש על אי מילוי התקנות יהיה קנס גבוה (עד 63 אלף ₪). יוזמי החוק סבורים כי הקנס יהווה הרתעה טובה יותר למפרי התקנות ויכולת האכיפה של התקנות תשתפר. ההצעה ממתינה לקריאה הטרומית.

לעיון בהצעת החוק [לחץ כאן](#).

אירועים בכנסת**יום המים**

בתאריך 15/5 התקיים בכנסת "יום המים". במסגרת יום זה תוכננו לעלות להצבעה במליאה מספר הצעות חוק בענייני מים. עם זאת, כשבועיים לפני תאריך זה דחתה ועדת השרים לענייני חקיקה את הצעות החוק בענייני המים שהעלו יו"ר השדולה הסביבתית-חברתית בכנסת, ח"כ הרב מיכאל מלכיאור (עבודה-מימ"ד) וח"כ ד"ר דב חנין.

הצעת החוק הראשונה שנדחתה היא הצעת חוק המים (תיקון – הזכות למים וייעודם), התשס"ו – 2006, אותה הציע ח"כ חנין, בהצטרפות ח"כים נוספים מהשדולה הסביבתית. ההצעה מגדירה, בדומה למדינות אחרות, את ההתייחסות למים כאל משאב בסיסי ואת הגישה אליהם כזכות בסיסית.

הצעת החוק השנייה שנדחתה היא הצעת חוק המים (תיקון – שמירה על מקורות המים), התשס"ו – 2006, אותה הציעו במשותף הח"כים מלכיאור וחנין, בהצטרפות ח"כים נוספים מהשדולה הסביבתית. ההצעה מכירה בחשיבות הבטחת מלאי המים בישראל, שהיא מדינה דלה במקורות מים וגשמים. שאיבה יתרה של מים פוגעת במלאי המים, הן מבחינת כמותם והן מבחינת איכותם. מטרת ההצעה היא להגן על מאגרי המים הקיימים בישראל באמצעות הטלת חובה על הגורם האחראי על אספקת המים במדינת ישראל, ראש רשות המים, לנקוט במדיניות שתמנע את הידלדלות המקורות.

חברי הכנסת, בסיוע ארגוני החברה והסביבה בישראל, פועלים ליצירת לחץ על חברי הכנסת והממשלה על מנת שהצעות אלו יתקבלו.

לעיון בהצעת חוק המים (תיקון – הזכות למים וייעודם), התשס"ו – 2006 – [לחץ כאן](#).

לעיון בהצעת חוק המים (תיקון – שמירה על מקורות המים), התשס"ו – 2006 – [לחץ כאן](#).

יום איכות הסביבה

בתאריך 3/7 יתקיים בכנסת יום איכות הסביבה. ביום זה יתקיימו דיונים מיוחדים בוועדות הכנסת, תקודם חקיקה סביבתית, ראש הממשלה אהוד אולמרט (קדימה) ייפגש עם ראשי הארגונים הסביבתיים, תוצג פעילות התנועה הסביבתית במסדרונות הכנסת, והשר להגנת הסביבה יענה במליאה על שאילתות הנוגעות לענייני סביבה. משמר הסביבה יסקר יום זה.

דיוני וועדותדיון בוועדת הפנים והגנת הסביבה בנושא הצעת חוק אוויר נקי לישראל, התשס"ו - 2005

בתאריך 15/5 התקיימה ישיבת ועדת הפנים והגנת הסביבה אשר דנה בחלק מסעיפי חוק אוויר נקי. מדובר בדיון אחד מתוך סדרת דיונים ארוכה, הדנים בסעיפי החוק בצורה פרטנית, לפני הבאתם לקריאה שנייה ושלישית במליאה. בכל דיון, מתכנסת הוועדה ביחד עם מוזמנים רלבנטיים, על מנת לשמוע את הסתייגויותיהם מנוסח ההצעה כפי שעברה בקריאה ראשונה. לאחר שמיעת ההסתייגויות, מנסחים היועצים המשפטיים נוסח סעיף

מתוקן אשר מועלה להצבעת חברי ועדת הפנים והגנת הסביבה. נוסח מתוקן זה יועלה כאמור להצבעה שנייה ושלישית במליאת הכנסת. על אף חשיבות הדיון, נכח בו (לכל אורכו) חבר כנסת אחד בלבד: ח"כ ד"ר דב חנין (חד"ש) ובחלק קטן מהדיון הצטרף אליו גם ח"כ הרב משה גפני (יהדות התורה). כמו כן נכחו מוזמנים ממשרדי הממשלה, נציגי עמותת אדם טבע ודין וארגונים סביבתיים נוספים, ובעלי עניין שונים בחוק כגון נציגי צה"ל

והתעשיינים. את הישיבה סיקרו עורכי "משמר הסביבה", משואה גרין ואלעד דרוקמן.

הדיון הפעם נסב סביב 3 סעיפים: הראשון הנו סעיף 3 לחוק אוויר נקי לישראל: "תכנית לאומית להפחתת זיהום האוויר". סעיף זה קובע כי על השר להגנת הסביבה להביא לאישור הממשלה תוכנית לצמצום זיהום האוויר בישראל. על התוכנית לכלול יעדים ברורים, תוכנית להגשמתם וכן מעקב של ועדת הפנים והגנת הסביבה על מימוש התוכנית. לבקשת המוזמנים, תוקן הסעיף כך שהוסף יעד ממשי לגיבוש התוכנית: על השר להגנת הסביבה להציג את התוכנית בתוך שנה מיום קבלת החוק. התיקון התקבל למרות התנגדות נציגת משרד האוצר אשר טענה כי שנה איננה תקופה מספקת לגיבוש תוכנית שכזו וכן הביעה את התנגדות המשרד לקבוע בחקיקה ראשית של הכנסת את חובת הממשלה לגבש תוכנית אופרטיבית. נציג התעשיינים ביקש להבטיח כי יתקיים הליך היוועצות עמם במסגרת גיבוש התוכנית. הנוכחים הסכימו לכך אך היועץ המשפטי של הוועדה ציין כי אין מקום להוסיף זאת בסעיפי החוק שכן מדובר בחובה ברורה במנהל הציבורי, המחייבת את נושא המשרה לקיים התייעצות במסגרת הליך סביר לקביעת התוכנית. הוועדה החליטה על פי המלצת היועמ"ש.

”משמר הסביבה”, מאי 2007

הסעיף השני הנדון היה סעיף 5 לחוק: ”מדידה והערכה של איכות האוויר”. הסעיף קובע כי על השר להגנת הסביבה להורות על הקמת מערך ארצי לניטור האוויר. במהלך הדיון התפתח ויכוח האם על מערך זה, אשר ימצא בפקוח המשרד להגנת הסביבה, לכלול תחנות ניטור קיימות אשר הוקמו באופן וולנטרי. מנכ”לית עמותת אדם טבע ודין, עו”ד ציפי איסר-איציק סברה, כי בהסתכלות עתידית יש לכלול במערך הארצי גם את התחנות הוולונטריות אשר הוקמו על ידי חברת החשמל למשל. נציגי התעשיינים וחברת החשמל התנגדו לכך שכן הם אינם רוצים להיות תחת פיקוח המשרד להגנת הסביבה. הסוגיה לא הוכרעה בדיון זה ונוסח מתוקן יובא לאישור הוועדה רק בדיון הבא.

הסעיף השלישי הנדון הנו סעיף 6 לחוק: ”פרסום נתונים ותחזיות על איכות האוויר”. סעיף זה קובע, כי על המשרד להגנת הסביבה לפרסם את נתוני הניטור באופן קבוע באמצעי התקשורת לטובת הציבור. כמו כן נקבע כי יש להורות לבעל פליטה לנקוט באמצעים למניעת חריגה בנתוני הזיהום. נציגי צה”ל ביקשו להכניס הסתייגות לסעיף כך שבמקרים מסוימים, תינתן לשר חופש הפעולה לפטור גופים מהחובה להפחית את הפליטה הנגרמת על ידם. התיקון לא הוכנס והסעיף אושר עם תיקון אחד בלבד: על האמצעים הננקטים על ידי השר להפחת הזיהום, להיות אמצעים סבירים.

דיון בוועדת הפנים והגנת הסביבה בנושא הצעת חוק שמירת הסביבה החופית (תיקון) –

מפרץ אילת), התשס”ו – 2006

בתאריך 25/4 דנה ועדת הפנים והגנת הסביבה בהצעת החוק של ח”כ דב חנין (חד”ש) המחילה את חוק שמירת הסביבה החופית, התשס”ד – 2004 (להלן: חוק החופים) גם על מפרץ אילת. לפי דברי ח”כ חנין, חוק החופים יוצר מערכת מאוזנת ושקולה של הגנה על אזורי החוף של מדינת ישראל. יחד עם זאת, מפרץ אילת לא נכלל בחוק זה, למרות שהוא מהווה חלק מהותי מ”הסביבה החופית” של מדינת ישראל. דווקא מכיוון שרצועת החוף במפרץ אילת קטנה מאד, והרבה אינטרסים חברתיים וכלכליים מעורבים בה (תיירות ונופש בין השאר), יש צורך רב להסדרה מדוייקת של כל פעילות באזור הסביבה החופית שם.

הצעת החוק הפרטית הועלתה בתמיכת הממשלה, ורוב מוזמני הוועדה (שכללו בין השאר את רשות הטבע והגנים, עיריית אילת, חברת נמל אילת והמשרד להגנת הסביבה) תמכו בהצעה,

כל עוד ייעשו בה השינויים המחויבים על מנת שתתאים לתנאים הייחודיים של מפרץ אילת כגון רצועת חוף קטנה מאוד והצורך לשמרה לצרכי תיירות. בסופו של הדיון אושר פה אחד להביא את ההצעה לקריאה ראשונה.

לעיון בפרוטוקול הועדה – [לחצו כאן](#).

”משמר הסביבה”, מאי 2007

סקירת השר להגנת הסביבה את פעילות משרדו

בתאריך 21/3 התקיים דיון בוועדת הפנים והגנת הסביבה בו סקר השר להגנת הסביבה, ח”כ **גדעון עזרא (קדימה)**, את פעילות משרדו בשנים 2006-2007. לדברי השר, האתגרים העיקריים הניצבים לפני המשרד הם פסולת הבניין והחינוך לניקיון. בנוסף לאלו, סקר השר נושאים נוספים אותם הציב המשרד בחזית פעילותו:

- **קידום המיחזור** – ישומו של היטל הטמנה; מבחינה מקצועית, המשימה המרכזית של היחידה היא לקחת גזרה מסוימת ולטפל בה בעיקר בהקשר של פסולת בניין.
  - **דלק** – טיפול בתחנות דלק מזהמות.
  - **שיקום הנחלים** (במיוחד לאחר מלחמת לבנון השנייה) – סדרי העדיפויות הם הוצאת מזהמים, שיקום אקולוגי, מימוש תכניות המים, פיתוח תיירות ונופש והתחזוקה. דוגמא לנחל שעבר את שלב השיקום הוא נחל חרוד.
  - **חינוך** – המטרה היא להכניס את החינוך הסביבתי לכל בית ספר באופן פורמאלי, ולא רק להגיע לבתי ספר ירוקים. בנוסף, מתקדמת הגברת החינוך הסביבתי בצה”ל.
  - **שימור שטחים פתוחים** – לדוגמא: פארק איילון, בליבו של גוש דן.
  - **אכיפה** – במשרד להגנת הסביבה ישנם 27 מפקחים בפועל. בכלל הארץ פועלת המשטרה הירוקה. המשרד מקים יחידת אכיפה מקצועית נוספת של רשות שמורות הטבע והגנים שתעבוד עם המשרד ביעדים שלו.
  - **שיפור פניות הציבור למשרד להגנת הסביבה** – עיבוי המוקד, ועיבוי מוקד החירום לחומרים מסוכנים ברמלה. ייתכן ומוקד זה ייהפך למוקד טלפוני לפניות הציבור, מוקד שישלח את המשטרה או גורמים מקצועיים אחרים לאתרים שצריכים סיוע, בנושאי אכיפה או בכל נושא מקצועי אחר.
- במהלך הדיון עלה בחריפות נושא האנטנות הסלולריות, ונשמעה ביקורת רבה כלפי המשרד להגנת הסביבה בכלל והשר עזרא בפרט על עמדתו ופעילותו בנושא זה. חשוב לציין כי במשרד להגנת הסביבה מוקצה רק אדם אחד הממונה על קרינה בלתי מייננת בכלל, ועל הנושא הסלולארי בפרט. הוחלט כי יתקיים דיון נפרד של הוועדה בנושא זה. בנוסף הועלתה בדיון ביקורת על חוסר פעילות המשרד להגנת הסביבה בעניין ההגנה על בעלי החיים, למרות ש-3% מתקציב המשרד מיועד להגנה על בעלי החיים.

לעיון בפרוטוקול הוועדה – [לחצו כאן](#).

משולחן הקליניקהפרויקט חינוך סביבתי בבתי ספר חרדיים

במסגרת הקליניקה לפרקטיקה ומדיניות סביבתית בפקולטה למשפטים באוניברסיטת בר אילן, נערך, זו השנה השנייה, פרויקט חינוך סביבתי בבתי ספר חרדיים, בשיתוף עם עמותת "חרדים לסביבה". השנה הפעיל תלמיד הקליניקה, יוני דוד, את הפרויקט, אשר מטרתו להעשיר את התלמידים בידע ומודעות לסוגיות של איכות סביבה ולזכויותיהם כאזרחים בהקשר זה.

כל תלמידי הקליניקה התגייסו להעביר שיעורים בנושא שמירה על בעלי חיים ורעש בשני בתי ספר חרדיים בפתח תקווה: "נתיבות משה" ו"מורשה". מנהלי בתי הספר מסרו על הענות של צוות המורים לנושא, ועניין רב מצד התלמידים. תלמידי הקליניקה אשר העבירו את השיעורים דיווחו על חוויה מעשירה ומלמדת. תקוותנו היא כי הפרויקט יצליח להגביר את המודעות הסביבתית בקרב האוכלוסיה החרדית, שסובלת לעיתים קרובות מבעיות של איכות סביבה ומחוסר מודעות לזכויותיהם הסביבתיות. הקליניקה תמשיך בשיתוף הפעולה עם ארגון "חרדים לסביבה" ועם העומד בראשו, הרב יהודה גנוט.

תלמידי הקליניקה במהלך העברת שיעור בבית ספר "נתיבות משה", פתח תקווה